ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“,
УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА ЗАМЕСТНИК ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО ПРИ БАН № РД-09-01/02.01.2018 Г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. ю. н. Борис Владимиров Велчев
за хабилитационен труд „Споразумението в българския наказателен процес” за назначаване на научната длъжност „професор“
научна област: „Социални, стопански и правни науки”
професионално направление: 3.6. Право
име на кандидата: Гергана Маринова
научна организация: Институт за държавата и правото при БАН
секция „Наказателноправни науки“

1. Данни за кандидата.

Гергана Маринова е родена в Русе. От 2000 година тя работи в Института за държавата и правото при БАН, където е минала през всички научни длъжности от научен сътрудник III степен до доцент. Тя е изпълнявала и административни длъжности – научен секретар на института и негов зам. директор.

Доц. Маринова е била правен съветник в Комисията по правни въпроси и в Дирекция „Координация, взаимодействие, информация и анализ“. Тя е била и член на Централната избирателна комисия.

От 2005 година е доктор по право, като докторската ѝ дисертация е посветена на мярката за неотклонение „задържане под стража“.

Доц. Маринова е специализирала в Италия, Германия, САЩ и Великобритания.

Тя е автор на две монографии, посветени на важни въпроси на наказателно-процесуалното право, както и на над 30 публикации в научни

издания. От представената от нея справка за забелязаните цитирания е видно, че нейните публикации и оттам – научните й тези, са широко обсъждани в наказателнопроцесуалната теория.

Доц. Маринова е и дългогодишен преподавател по наказателно-процесуално право.

2. Данни за хабилитационния труд и резюмето.

Трудът е с обем от 194 страници и е разделен на увод, четири глави и заключение.

Уводът отразява мотивите на автора за необходимостта от научен анализ на споразумението.

Първата глава е посветена на принципния проблем за диференциация на наказателната процедура. Разгледани са същността на диференцираните процедури, техните видове и разграничението им с други особени правила, предвидени в НПК. Отделено е особено внимание на анализ на нуждата от диференциация на наказателния процес. На пръв поглед тази глава може да изглежда някак встрани от основния предмет на изследването – споразумението. Това впечатление е само повърхностно. Всъщност авторът удачно е разгледал споразумението в контекста на другите диференцирани процедури и това е позволило по-отчетливо да се открояят неговите особености. Единствената критична бележка, която имам по структурата на труда е по т. 1.1.4 на първа глава /с.30/, която ми се струва излишна.

Втората глава е посветена на сравнителноправно изследване на споразумението. Подобна глава е обичайна в повечето правни съчинения. Това, което прави впечатление в труда на доц. Маринова са две неща. Първото е, че тя обосновава избора на страни, с които прави сравнение и избраният от нея критерий ми се струва убедителен. Второто е, че в края на главата тя обобщава изводите си от сравнителноправното изследване, което при нея няма формален характер като „задължителна, но малко използвана част от изложението“. Тя периодично се позовава на изводи от него в целия труд.

Третата глава анализира същността на споразумението. Разгледани са

въпросите на неговото историческо развитие, приложно поле в наказателния процес и съдържанието му, както участието на прокурора, защитника и обвиняемия. Внимание е отделено и на възможното място на пострадалия в тази процедура.

В четвъртата глава доц. Маринова разглежда всички аспекти на съдебното производство по одобряване на споразумението.

В заключението авторът обобщава основните си научни изводи за нуждата от подобряването на правната уредба на споразумението.

Езикът на хабилитационния труд е подчертано научен, но и достъпен за широк кръг читатели. Стилът на автора е полемичен, тя спори със съдебната практика и становища, изказани в теорията, като убедително и аргументирано отстоява научните си разбирания. Отличното й познаване на съдебната практика й е позволило да пише с убедеността на изследовател, който изцяло и докрай е проучил проблема. Изводите й са убедителни и поради демонстрираното на редица места дълбоко познание и осмисляне на материалното наказателно право.

По такъв начин изглеждат научните трудове на утвърдените учени какъвто, без съмнение е и доц. Маринова.

Резюмето вярно и точно пресъздава съдържанието на научния труд и приносните моменти в него.

3. Научни приноси

Приносите на автора са многобройни и се отнасят както до предложенията й *de lege ferenda*, така и до теорията на наказателно-процесуалното право. Изцяло споделям изложеното в резюмето относно приносите на доц. Малинова. Ще си позволя в допълнение към нея да посоча и някои други приносни моменти в хабилитационния труд.

Теоретичен принос може да бъде открит в разграничаването на „диференцирани процедури“ и „особени правила“ за наказателно производство /с. 12-13/. Заслужава подкрепа разбирането на доц. Маринова /с. 18-19/ за това, че „фигурата на обвиняемия трябва да възниква при едни и същи предпоставки,

независимо дали това става в процедурата по общия ред или в някаква диференцирана процедура“. Тя основателно посочва, че недопустимо централната фигура в наказателния процес да възниква било по силата на правна презумпция или на правна фикция /с.21/.

Споделям позицията на автора, че двете хипотези на предварителното изслушване при съкратеното съдебно следствие са различни в такава степен, която изключва обединяването им в една диференцирана процедура /с.25/ и поради това като диференцирана процедура трябва да остане единствено хипотезата на чл. 371, ал. 2 НПК. Не мога да не се съглася с нейното разбиране, че „чл. 78а НК установява една фактическа /неюридическа/ декриминализация /с.29/. Същото важи за позицията й по отношение на Глава 26 НПК /с.33-под линия/.

Отлични аргументи излага и систематизира автора по въпроса за необходимостта от диференциация на наказателния процес / с. 39-46/.

Висока оценка заслужават разсъжденията на автора за основанията за ограничаване на предметния обхват на споразумението /с. 98-99/. Наистина, ако споразумението е „годно пълноценно да реализира задачите на наказателното право и процес“, формално няма обяснение защо най-тежките престъпления са изключени от неговия обхват. Авторът, обаче, убедително защитава необходимостта от споразумение.

Искам да отбележа и основателната критика на автора на тълкувателната практика на ВКС по повод характера на вредите, които трябва да бъдат възстановени или обезпечени при споразумението /с.102/.

Впечатлява със своята убедителност и защитата на действащата уредба на момента, в който вече да може да се пристъпи към решаването на делото със споразумение /с.103-105/.

Не мога да не отбележа и критичния анализ на възможността при еднакви предпоставки на един обвиняем да бъде предложено споразумение, а на друг то да бъде отказано /с.106-108/, както и изводът, че ако прокурорът има съмнение във виновността на обвиняемия, той трябва да продължи разследването или да го

прекрати, а не да предлага споразумение /с. 109/.

Предложеното разширяване на правата на обвиняемия да предложи споразумение, за да не бъде неоснователно третиран единствено като „обект на чужди действия“ трябва да бъде подкрепено /с.115/, както и съответното предложение *de lege ferenda* /с. 117/. Друго такова уместно предложение за промяна в закона е това за необходимостта от изрични правила за прилагането на чл. 53 НК в производството по споразумение /с. 126/. Това важи и за предложението *de lege ferenda* обвиняемият да се откаже от правото да иска връщане на делото при допуснати съществени процесуални нарушения на досъдебното производство /с. 135/.

Изключително висока оценка заслужава авторът за анализа на справедливостта на наказанието при споразумението /с. 145- 149/. Очертания от нея проблем – „не е възможно два различни наказания за едно и също престъпление, извършено от едно и също лица, да отговарят еднакво на едни и същи изисквания на закона, да са еднакво законосъобразни, целесъобразни, справедливи и съответни на престъплението“, продължава да бъде нерешен.

Напълно споделям и становището на автора, че при споразумението не е нужно да се придава правно значение на моралните норми, защото съдът, който се произнася с присъда прилага единствено закона /с. 149-150/. Това се отнася и до позицията й за това, че съдът може да предлага промяна в правната квалификация, включително и насочени към прилагането на закон за по-тежко престъпление, освен при определени и изрично посочени от автора предпоставки /с. 162/.

Приносен е изводът и съответното предложение *de lege ferenda* актът, с който съдът одобрява споразумението да се мотивира /с.176/.

Могат със сигурност да се посочат и други приносни моменти в хабилитационния труд, но и изложеното дотук според мен напълно обосновава оценката, че сме изправени пред една работа, който надхвърля научните стандарти за хабилитация.

Доц. Маринова е автор и на пет научни статии, които също съдържат научни

приноси. Те са посветени на значими и спорни въпроси на наказателния процес – бързината в наказателния процес, правомощията на касационната инстанция, Специалните разузнавателни средства, въпросите на превода в наказателния процес и уредбата на мерките за неотклонение. Във всички тях личи утвърденият научен стил на доц. Маринова, която във всяка от тях прави убедителни предложения *de lege ferenda.* Те показват и дълбоките познания на доц. Маринова в областта на европейското и на международното право. Тези статии несъмнено потвърждават направения вече по повод на основния хабилитационен труд извод – доц. Гергана Маринова има научно творчество, което напълно оправдава заемането на научната длъжност „професор“.

4. Заключение

Хабилитационният труд „Споразумението в българския наказателен процес“ и другите представени публикации съдържат теоретични обобщения и решения на големи научни и научноприложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката. Те отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Хабилитационният труд показва, че доц. Гергана Маринова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в своята научна област, като демонстрира качества и умения за научни изследвания, довели до значими научни и практически приноси. Този извод се потвърждава и от останалите, представени за рецензирани научни публикации. Доц. Маринова има продължителна и успешна преподавателска и научно-изследователска кариера. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения хабилитационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да препоръча назначаването на доц. д-р Гергана Маринова на научната длъжност „професор“.

15.01.2018 г.

гр. София проф. д.ю.н. Борис Велчев